NİZAMÜLMÜLK'ÜN ÖLDÜRÜLÜŞÜ

AHMET YILDIZ

ÖTÜKEN

/ otukennesriyat

YAYIN NU: 2077
EDEBÎ ESERLER:1054

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NU: 49269

ISBN: 978-625-408-691-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

1. Basım: Kaynak Yayınları, 2014
Ötüken Neşriyat'ta **1. BASIM**

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50

Genel Müdür: Ertuğrul Alpay

Genel Yayın Yönetmeni: Göktürk Ömer Çakır

Editör: Oğuzhan Murat Öztürk

Düzelti: İnayet Bebek

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Ötüken

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: Ötüken Neşriyat AŞ
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50
Sertifika Nu: 49269

İstanbul - 2024

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

AHMET YILDIZ

1960'ta Artvin'de doğdu. Artvin Kâzım Karabekir Lisesi ve Ankara Gazi Lisesi'nde okudu. Karadeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 2 Eylül 1980'de "Generallerin Sonu Şah ve Somoza Gibi Olacak" başlıklı bildirileri Trabzon'da basıp dağıttığı için üç yıl tutuklu kaldı. İlk öyküsü *Kıyı* dergisinde yayımlandı. 1992'de Ankara'da kurduğu *Edebiyat ve Eleştiri* dergisini 2007 yılına dek 100 sayı çıkardı. 2006 Edebiyat Yıllığı'nı yayınladı. Televizyonlarda edebiyat programları yaptı. Yazar halen kurucusu olduğu www.gercekedebiyat.com adlı internet sitesini yönetmektedir.

KİTAPLARI: *Üçlü Kavşak* (Öykü), 1988, Cem Yayınevi; *Kadın ve Boğa* (Öykü), 1998, Çalıntı Yayınları; *Genç Kyros'un Yazgısı* (Öykü), 2002, Everest Yayınları; *Kertenkeleler ve Edebiyat* (Eleştiri) 2004, Papirüs Yayınları; *Nizamülmük'ün Öldürülüşü* 1. Baskı (Öykü) Şubat 2014, Kaynak Yayınları; *Büyük Yapıtlar Küçük Yapıtlar* (Deneme) 2014, Kaynak Yayınları; *Alçaklık Öyküleri* (Öykü) 2018, Boyalıkuş Yayınları; *Edebiyatta Doğu'ya Dönmek*, (Eleştiri) 2020, Kaynak Yayınları, 2020.

ÖDÜLLERİ: 1987 Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü (*Üçlü Kavşak* adlı öykü kitabıyla.); Homeros Edebiyat Ödülleri 2012 Tarık Dursun K. Öykü Birincilik Ödülü ("Yaratma Gecesi" adlı öyküsüyle); 2016 Dil Derneği Onur Ödülü

İÇİNDEKİLER

Nizamülmülk'ün Öldürülüşü 11
III. Yahbalaha'nın Torunu 19
Dunhuang'da Bulunmuş Uygurca Elyazmasındaki Budha Öyküsü 29
Sultan Alparslan'ın Ölümcül Yanlışı 39
Papa Urbanus'un Haçlı Savaşlarına Çağrı Konuşmasında Duyduğu Endişe 45
Tiflis'te Ölüm 59
Enver Paşa'nın Ölüme Yürüyüşünün Gerçek Nedeni 65
Yaratma Gecesi 69
Yazar Muzaffer Buyrukçu'nun Ölmeden Önce Gördüğü Son Düş 77
Babam Beklerken 81
Şaman Bincan 95
Arap-Hazar Savaşlarından İnanılmaz Öyküler 107
Türklerin Müslüman Dünyasına Sızışı 119
Kültegin'in Sorusu 121

Bu kitaptaki öyküler her edebiyat yapıtının bir tarih metni olduğu bilinciyle yazılmıştır. Dün ya da bin yıl önce yaşamış olsa da insanların ve olayların ömrü kitapların ömrü kadardır. Geriye kalan imgelemimizdeki insandır. Edebiyat insanın kaderini insana anlatır.

-Kocaman yüreğine yetişemediğim Barbara'ya-

NİZAMÜLMÜLK'ÜN ÖLDÜRÜLÜŞÜ

âh sır bitti, sır bitti, eriye eriye
(Hilmi Yavuz)

Nizamülmülk, 1092 yılında 5 Ekim Cuma günü, İsfahan'dan Bağdat'a giden yolun üzerindeki kıraç tepelerde kurulmuş atlas çadırda, kasıklarında şimşek gibi parlayan ağrıyla kıvranıyordu. Az önce divan üyeleriyle yediği ağır akşam yemeğinden değildi bu. Neredeyse üç ayı bulmuştu ağrı başlayalı. Ayakyoluna gidip su dökmesi gerekiyordu. Bir damla su dökmek içinse en az on dakika geçmesi gerekiyordu. Gitmemek bir acı, gitmek bir başka acıydı:

"Allah yetmiş altı yıl, on ay ve birkaç günü bana bahşetti. Evet birkaç günüm kaldı benim. Bu lanet ağrılara dayanmaktansa, bu ağrıların sahibi olan Yaradan'ın kucağına giderim..."

İniltiyle kalkıp, çadırına ek yapılmış ayakyoluna gitti. İşemeye çalıştı. Dakikalar sonra birkaç damla ancak yapabildi.

"Yine kan!" dedi içinden. Kan gördüğü zaman korkudan titriyordu. Haksız yere gammazlayıp yerine geçtiği kendisinden önceki vezir Eb'ün Nasr'ın, boğulmadan önce celladıyla kendisine gönderdiği pusulada yazılanları okuduğunda duyduğu korkuya benzer bir korkuydu bu. Eb'ün Nasr'ın öldürülüşü, yaşı ilerledikçe kâbus olup rüyasına giriyordu:

"Zararlı bir iş yapıp zulüm yoluna gittin. Türklere vezir oldun ve divan sahiplerini öldürmeyi öğrettin. Bir kimse, bir kuyu kazarsa içine düşüp ölür. Kötü âdeti koyan, kıyamet gününe âdeti yapan kadar günah bulur!"

İdrarı kanlıydı. Ölmemek için bir saat boyunca celladıyla boğuşan Eb'ün Nasr'ın kesilen boynundan akan kan gibi bir cerahat gölünden akıyordu sanki sidik. Büyük bir belayla baş başa olduğunu biliyordu. Eb'ün Nasr'ın ilentisinin gerçekleşeceği günün geldiğini

III. YAHBALAHA'NIN TORUNU

Burda, Hindistan'da, Afrika'da,
Her şey birbirine benzemektedir.
(Fazıl Hüsnü Dağlarca)

İstanbul Gezi Parkı'nın çevresinde 14 Haziran 2013 günü öğleden sonra polislerce sıkılan biber gazı bir yayla dumanı gibi Taksim'in üstüne çökmüştü. Göz gözü görmez sisin arasında burnumda salyalar, gözlerimde yaşlarla tam yere düşecekken yüzü maskeli bir genç kız, belindeki bayrağı çözerek yüzüme bağladı, yarım bir limonu elime tutuşturdu ve sislerin arasında kayboldu. Ağız kısmıma limonu hızla sürdüm. Biraz nefes almaya başlamıştım. Ne var ki biber gazı, alnıma, kollarıma, çıplak yerlerime ısırıyor, iç organlarımı yakıp kavuruyordu. Gözyaşlarımdan önümü göremiyordum. Artık dayanamayacağımı anladım. Diğer isyancıların hepsinin ait olduğu bir grubu vardı.

Ben Amerika'da öğretim üyesi olduğum üniversiteden derslerimi bırakarak gelmiştim. Haritada Türkiye'nin yerini bulamayan öğrencilerim Gezi Parkı olayları ve sonrası odamı hatırı sayılı kalabalıkla doldurur olmuşlardı. Olaylar uzayınca dayanamayıp gelmiş, heyecanla gösterilere katılmış bir yabancıydım burada.

Sultan Süleyman'ın kambur oğlu Cihangir'in adını taşıyan mahalleye doğru bir an önce deniz havasına ulaşmak için kaçmaya başladım. Taksim Sahnesi'nden geçerek başım önde, öksürerek neredeyse alaca bulaca görebilen bir kör gibi Alman Hastanesi'nin yanına geldim. Polisin ve gazın daha girmediği denize doğru uzanan ara sokaklara daldım. Az sonra Cihangir Caddesi'nde bir kafedeydim. Boş yer yoktu. Denize, temiz havaya ulaşmak isteyen yalnız ben değildim. İçerisi, benden önce davrandıkları anlaşılan isyancıların

DUNHUANG'DA BULUNMUŞ UYGURCA ELYAZMASINDAKİ BUDHA ÖYKÜSÜ

işte zamanın karanlığı, gece gibi geçer bir gölge komadan
(Fazıl Hüsnü Dağlarca)

Mark Aurel Stein, 20 Mayıs 1910 yılının bu sıcak gününde, Bin Buda Mağaralarının önündeki derenin kıyısına kurulmuş çardakta, biri Japon diğeri Alman iki bilgin arkadaşıyla oturuyordu. Masanın üzeri neredeyse iki bin yıllık Çince ve bilmedikleri ama çözmeye başladıkları diğer dillerde kenevir rulolar, parşömen ve ipek üzerine yapılmış resimler, çok sayıda hasar görmüş Buda heykelcikleri ve daha başka Budist kutsal eşyalarla doluydu. Yanlarındaysa mağaraların duvarlarından gün boyu söktükleri oturan Buda ve ejderha figürleriyle dolu duvar resimleri duruyordu. Resimleri, sabah dinginliğinde pay edip paketleyip yanlarında memleketlerine götüreceklerdi. Kırmızı topraktan oluşmuş geniş bir dağ çölünün ortasındaki vadide akan yeşil bir vaha, dereyi izleyerek aşağıya, bilinmeyen bir sonsuzluğa doğru uzanıyordu. Bahçenin bitişiğinde toprağa oyulmuş mağaralar başlıyordu. Üç gündür burada yeni bir mağarayı bulmanın sevinciyle dinleniyorlardı. Gümüş berrak ay ışığı, bahçeyi neşeyle aydınlatıyordu. Kavak ve söğüt yapraklarının yaz rüzgârı eşliğindeki hışırtısı, derenin şırıltısına karışıyordu. Bir katırın burnunu temizlediği kişneme sesi bu sessizliği bozdu. Cırcırböceklerinin amansız serenadı her şeyi yumuşatıyor, derin duygular yaratıyordu...

Oldukça mutsuz, hâlsiz olduğu belli olan keşiş Wang Yuanlu, sessizce yaklaşıp elindeki tahta tepside biraz bazlama ve bir testi şarapla geldi. Toprak bardakları masaya bırakıp yine sessizce ve kederle geri çekildi.

Mağaralara gönüllü olarak bakan, çenesindeki üç beş beyaz sakalın yerleri süpürdüğü yaşı belirsiz rahip Wang Yuanlu, üç yıl önce

SULTAN ALPARSLAN'IN ÖLÜMCÜL YANLIŞI

ve kan ölüm halinde gömülür içeri
(Yunus Koray)

Sultan Alparslan çadırında, elleri başının altında, gözleri tavanda, sırtüstü uzanmış düşünüyordu. Çok yorgun olduğunu duyumsuyordu. Bizans İmparatoru Romanos'u Malazgirt'te yeneli daha bir yıl olmuştu. Dinlenmek istiyordu. Ama sürekli savaşmak, kuzeyde Gürcü prensesiyle, güneyde halifenin ordularıyla, doğudan çıkıp gelen at, koyun ve sığır sürüleriyle otlaklarına dadanan Oğuzlarla, batıda ise Bizans ordularıyla sürekli savaşmak, savaşmak ve savaşmak zorundaydı. Oysa çocukluğundan beri tek emeli küçük bir asma bahçesinin sahibi olmaktı. Bu gece yine aynı rüyayı görmüştü. Güneş, asma bahçelerini ve tenini ısıtmaya başladığında elinde çapasıyla su arklarını açıp asma filizlerini sulamış, sonra da eve dönüp karısı Seferiye'nin hazırladığı peynirli bazlamaları bahçede, yaşlı dut ağaçlarının altındaki tahta masada bala banarak yemişti. Yeni doğurmuş olan koyunları Yadigâr'ı kuzusu durmadan emmeye çalışıyor, annesi de tek damla süt bırakmamış bu deli yavrunun burun vuruşlarından ağrıyan memelerini emzirmeye yine de katlanıyordu.

Kahvaltıdan sonra, arklardan akan su şırıltısıyla tam gevşemişken bir at kişnemesiyle uyanmış, bu güzel düş de düş olarak kalmıştı. Atlardan korkuyordu son zamanlarda. Hele üzerinde silahlı bir adamın olduğu atlardan. Kızıl çadırına mevsimin son güneşi vuruyor, onu kan kırmızı bir hâle getiriyordu. Aylardan kasımdı ve Ceyhun Vadisi'nde, bıçak gibi kesen soğuk rüzgârlar esmeye başlayalı çok olmuştu. Şimdi bir ağırlık vardı üstünde yine. Koyun postlarından yapılmış divandan sıçrayarak olduğu yerde doğruldu. Başını bu kez ellerinin arasına aldı. Alnını tuttu. Kıvırcık sakallarını sıvazladı.

PAPA URBANUS'UN HAÇLI SAVAŞLARINA ÇAĞRI KONUŞMASINDA DUYDUĞU ENDİŞE

büyüdük çocukluğumuzdan büyüdük tarihe usulca
(Melih Cevdet Anday)

ayaklarımız kapılarında duruyor ey Kudüs...
(Mezmurlar, CXXII)

Papa Urbanus, 25 Kasım 1095 tarihinde, katedralin en büyük odasında çalışırken, dışarıda günlerdir yağan yağmur yüzünden bütün eklemlerinin eridiğini duyumsuyordu. Sırtına kılıç saplanmış gibi bir noktadan yayılan ağrı tüm bedenini sarmıştı. Ancak yine de saatlerdir masaya kamburlaşarak oturur durumunu bozmamıştı. Sivri sakalını sıvazlayarak saatlerdir düşünüyor ve küçük deri parçalarının üzerine notlar yazıyordu. Bazen hizmetçi su getiriyor, tasını dolduruyordu o kadar. Bazen keşişliğinden kalma alışkanlıkla bir dilim keçi peynirini siyah ekmeğe katık etmek için ara veriyor, sonra yine yazıyordu.

Urbanus, yarın yapacağı konuşma üzerinde çalışıyordu. Urbanus'un, tarihin akışını etkileyecek bir konuşma yapacağının ayırdında olup olmadığını kimse bilemezdi. Ancak hitabet sanatında pekiyi olmamasına karşın yarın fırtınalar estiren, orduları harekete geçiren Zeus gibi bambaşka bir Urbanus olması gerektiğinin ayırdındaydı. Belki de doğduğu ülke Fransa'yı tehdit edecek denli büyümüş günahkârlar ordusunu uzaklara göndererek Hıristiyanlığı rahatlatmak istiyordu.

Aklına iblisin soktuğu bu düşünceyi hemen kovdu. Onun yerini, Kudüs'e doğru yaptırmak istediği büyük hac hareketini başlatmayı başarıp başaramayacağı endişesi aldı.

Papa Urbanus on gündür, Fransa'nın ortalarındaki Clermont denen bu küçük kentin, gelişi onuruna yetiştirilmeye çalışılmış, hâlâ

TİFLİS'TE ÖLÜM

yurdum benim şahdamarım
(Ahmed Arif)

Sıcak bir günün akşamla birlikte serinlemeye başladığı saatlerde Tiflis'in salaş bir kahvesinde iki adam tavla oynuyordu. Batan güneşin son ışıkları altında kocaman gövdelerini tavla masasına eğmiş, sessiz gölgeler gibi hareket ediyorlardı. Sakallı ve geniş yüzlü olanı Cemal Paşa'ydı.

"Ankara'ya gönderdiğimiz adamdan haber çıkmadı mı?" diye sordu sessizce.

"Bir haber gelmedi." dedi yaveri Yüzbaşı Süreyya Bey. Oturduğu hasır iskemlede geriye doğru yaslandı, elindeki zarları karın hizasında iyice sallayarak tavlaya savurdu.

"Düşeş... Hiç şansın yok bu günlerde paşam..."

Yanlarında oturan üçüncü kişi Yüzbaşı Nusret Bey, kırmızıya çalan ucu sivri bıyıklarını titreterek, "Paşa deme! Kaç kez söyledim, yerin kulağı var. Burası Ermeni kaynıyor," dedi.

"Ermeniler beni sever. Onlara çok yardım ettim Suriye'de. Ben asıl İngilizlerden korkuyorum." dedi Cemal Paşa.

"Lord Curzon'a yazdığınız mektuba yanıt gelmedi bir yıldır zaten. Onlara başlarını Afganistan ve Hindistan'da belaya sokacağımızı bu kadar açıkça belli ederek hata ettik." dedi zarları elinde hızla sallayan Süreyya Bey.

"Boşuna Hindistan'da, Afganistan'da, İran'da sürttük." dedi Cemal Paşa mırıldanan bir sesle. Bir süre tavladaki pulları seyretti. Sonra yorulmuş, oyundan bıkmış gibi yüzünü kaldırıp Kura Nehri'nin dalgın sularına baktı. Su gözüne simsiyah görünüyordu. Boşuna Karadeniz dememişlerdi. Yeleğinin cebinde tütün tabakasını aradı eliyle. Karadeniz'deki kıpkızıl guruba bakarak: